

SYLABUS cz.1.- KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu		TEORIA SZTUKI	
Jednostka prowadząca		WYDZIAŁ MALARSTWA	
Profil studiów		Ogólnoakademicki	
Kierunek		MALARSTWO	
W zakresie (jeśli dotyczy)		---	
Stopień studiów / poziom kwalifikacji		studia drugiego stopnia/kwalifikacje poziomu VII	
Forma studiów			
Rok studiów / semestr		I rok, semestr 2	
Wymiar zajęć (liczba godzin kontaktowych) semestr		I rok/2 semestr 30 godzin	
Wymiar zajęć (liczba godzin kontaktowych) tydzień		I rok/2 semestr	
Liczba godzin samodzielnej pracy studenta		I rok/2 semestr 45	
Liczba punktów ECTS		I rok/2 semestr - 3	
Rodzaj zajęć (wykład, ćwiczenia, seminarium, konwersatorium, laboratorium)		Zajęcia są prowadzone w formie wykładu.	
Pracownia (jeśli dotyczy)			
Prowadzący pracownię		dr Karolina Kołakowska	
Osoba/zespół prowadzący przedmiot		dr Karolina Kołakowska	
Cel kształcenia przedmiotu		Celem wykładów jest prezentacja znaczących dla teorii sztuki zagadnień dotyczących piękna (ale i brzydoty), dzieła sztuki, relacji pomiędzy poszczególnymi gałęziami sztuki: malarstwem, rzeźbą, poezją, muzyką, fotografią, aktu twórczego, statusu artysty, a poprzez to ukształtowanie w studentach wrażliwej, twórczej, empatycznej postawy wobec ludzi i świata, wobec innych artystów i ich dzieł oraz wyposażenie studentów w intelektualne "narzędzia" (pojęcia, terminy, wzorce argumentacji) przydatne w analizie dzieł sztuki i samego zjawiska sztuki oraz ułatwiające im świadome uczestnictwo w życiu kulturalnym i artystycznym.	
Wymagania wstępne		Od studenta oczekiwana jest ogólna ogłada intelektualna, wrażliwość na słowo, cierpliwość w uczeniu się, dyscyplina semantyczna; dobrze, jeśli student uczestniczył w poprzednich semestrach w wykładach z filozofii i estetyki (na studiach I stopnia; rok 2) oraz z filozofii (na studiach II stopnia; semestr zimowy), jako że w znacznej części literatura stanowiąca podstawę dla wykładów z teorii sztuki ma charakter filozoficzny i wymaga, tak dogłębnego namysłu, jak wiedzy z zakresu historii filozofii.	
Efekty uczenia się:		Kod efektów przedmioto-wych	Odniesienie do efektów kierunko-Wych

<p>– <i>wiedza (zna i rozumie)</i></p>	<p>Zna chronologię epok dziejów sztuki.</p> <p>Rozumie ciągłość tradycji oraz przyczyny podejmowania nowych wyzwań w świecie sztuki.</p> <p>Rozumie złożoność kontekstów dzieł sztuki.</p>	<p>W28</p> <p>W29</p> <p>W30</p>	<p>K_MI_W10</p> <p>K_MI_W10</p> <p>K_MI_W10</p>
<p>– <i>umiejętności (potrafi)</i></p>	<p>Umie dokonać analizy formalnej dzieła.</p> <p>Potrafi znaleźć potrzebną wiedzę w zakresie odczytywania treści symbolicznych dzieł sztuki.</p>	<p>U37</p> <p>U38</p>	<p>K_MI_U07</p> <p>K_MI_U08</p>
<p>– <i>kompetencje społeczne (jest gotów do)</i></p>	<p>Student zachowuje otwartość wobec rozmaitych zjawisk kulturowych i artystycznych.</p> <p>Jest wrażliwy na przejawy dyskryminacji, cenzurowania oraz ideologicznego deprecjonowania i potrafi z takimi postawami dyskutować.</p>	<p>K27</p> <p>K28</p>	<p>K_MI_K05</p> <p>K_MI_K06</p>

Ogólna treść zajęć	Wykłady stanowią próbę prezentacji znaczących w teorii sztuki, ale też dla teorii sztuki – dla jej rozwoju jako samodzielnej dziedziny namysłu – zagadnień dotyczących piękna (a przy tym nieuchronnie i brzydoty), dzieła sztuki, relacji pomiędzy poszczególnymi sztukami: malarstwem, rzeźbą, poezją, muzyką, czy fotografią; aktu twórczego, statusu artysty, metod, technik pracy artystycznej; zagadnień, które w historii ludzkiej myśli były podejmowane na gruncie filozofii albo teologii na długo przed tym, jak wyodrębniła się sama dyscyplina zwana “teorią sztuki”.
Kryteria oceny	Przy wystawianiu oceny z egzaminu prowadzący zwraca uwagę na głębię, wnikliwość i kulturę wypowiedzi studenta na wybrany z listy zagadnień egzaminacyjnych temat; na umiejętność interpretacji tekstu źródłowego (każdemu z przedłożonych zagadnień towarzyszy fragment tekstu do omówienia); zdolność do osadzenia rozważanego zagadnienia w kontekście własnej twórczości artystycznej; na dobór słów, terminów, pojęć z zakresu filozofii i teorii sztuki. Nie bez znaczenia jest również frekwencja studenta na wykładach.
Metody oceny (egzamin pisemny, egzamin ustny, test, esej/referat, prezentacja/portfolio, przegląd prac)	Egzamin odbywa się w formie ustnej i polega albo na prezentacji wybranego uprzednio z listy zagadnień egzaminacyjnych (przedłożonej studentom odpowiednio wcześniej) tematu albo na prezentacji wykonanej przez studenta pracy plastycznej stanowiącej ilustrację do któregoś z dzieł omawianych na wykładach z odautorskim komentarzem (w tym wypadku egzaminator ocenia nie walory formalne pracy, lecz jej treść w kontekście podejmowanej na wykładach problematyki). Z każdym studentem rozmowa egzaminacyjna jest prowadzona oddzielnie.
Sposób zaliczenia (Z,ZS,E,PE)	1 rok/2 semestr - ZS
Literatura	Podstawa źródłowa wykładów: Adorno Theodor W., <i>Filozofia nowej muzyki</i> , przeł. F. Wayota, Warszawa 1974; Adorno Theodor W., <i>Teoria estetyczna</i> , przeł. K. Krzemień, Warszawa 1994; <i>Artyści o sztuce. Od van Gogha do Picassa</i> , wybór i oprac. E. Grabska, H. Morawska, Warszawa 1969; Arystoteles, <i>Retoryka. Poetyka</i> , przeł. H. Podbielski, Warszawa 1996; św. Augustyn, <i>Wyznania</i> , przeł. Z. Kubiak, Kraków 1999; Barthes Roland, <i>Światło obrazu. Uwagi o fotografii</i> , przeł. J. Trznadel, Warszawa 2020; Benjamin Walter, <i>Mala historia fotografii</i> , przeł. J. Sikorski w: Benjamin Walter, <i>Aniol historii. Eseje, szkice, fragmenty</i> , wybór i oprac. H. Orłowski, Poznań 1996; Dante Alighieri, <i>Boska komedia, Piekło</i> , przeł. E. Porębowicz, Wrocław 1986;

	<p>Foucault Michel, <i>Panny Dworskie</i>, przeł. A. Tatarkiewicz w: Foucault Michel, <i>Słowa i rzeczy. Archeologia nauk humanistycznych</i>, przeł. T. Komendant, Gdańsk 2000, s. 22 – 38; Gadamer Hans-Georg, <i>Sztuka i naśladownictwo</i>, przeł. M. Łukasiewicz w: Gadamer Hans-Georg, <i>Rozum, słowo, dzieje. Szkice wybrane</i>, wybór i oprac. K. Michalski, Warszawa 1979, s. 128 – 141; <i>Historia brzydoty</i>, pod red. Umberto Eco, przekład zbiorowy: J. Czaplińska, K. Dyjas, A. Gogolin, A. Gołębiowska, M. Głuch, ks. O. Kwapis, B. Topolska, A. Zielińska, Poznań 2007; <i>Historia piękna</i>, pod red. Umberto Eco, przeł. A. Kuciak, Poznań 2007; Kartezjusz, <i>Dioptryka</i>, przeł. P. Błaszczyk, K. Mrówka, Kraków 2018; Lessing Gotthold Ephraim, <i>Laookon, czyli o granicach malarstwa i poezji</i>, oprac. naukowe M. Mencfel, przeł. H. Zymon-Dębicki, Kraków 2012; Merleau-Ponty Maurice, <i>Fenomenologia percepcji</i>, przeł. M. Kowalska, J. Migasiński, Warszawa 2001; Merleau-Ponty Maurice, <i>Oko i umysł. Szkice o malarstwie</i>, przeł. S. Cichowicz, Gdańsk 1996; Merleau-Ponty Maurice, <i>Widzialne-niewidzialne</i>, przeł. M. Kowalska, J. Migasiński, R. Lis, I. Lorenz, pod red. J. Migasiński, Warszawa 1996; Platon, <i>Państwo</i>, przeł. W. Witwicki, Warszawa 1990; Platon, <i>Uczta</i>, przeł. W. Witwicki, Warszawa 1957; Poprzeczka Maria, <i>Inne obrazy. Oko, widzenie, sztuka. Od Albertiego do Duchampa</i>, Gdańsk 2009; Read Herbert, <i>Sens sztuki</i>, przeł. K. Tarnowska, Warszawa 1965; de Sade Donatien Alphonse Francois, <i>Sto dwadzieścia dni sodomy, czyli szkoła libertyzmu</i>, przeł. B. Banasiak, K. Matuszewski, Kraków 2020; Tatarkiewicz Władysław, <i>Historia estetyki</i>, t. I -III, Wrocław-Kraków 1960; Witruwiusz, <i>O architekturze ksiąg dziesięć</i>, przeł. K. Kumaniecki, Warszawa 2004; Vasari Giorgio, <i>Żywoty najsławniejszych malarzy, rzeźbiarzy i architektów</i>, przeł. K. Estreicher, Warszawa 1980; da Vinci Leonardo, <i>Traktat o malarstwie</i>, przeł. M. Rzepińska, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1984.</p>
Język wykładowy	Język polski

SYLABUS cz.2 - PROGRAM PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu	TEORIA SZTUKI
Jednostka prowadząca	Wydział Malarstwa

Rok akademicki	2024 rok, semestr letni
Kierunek	MALARSTWO
W zakresie (jeśli dotyczy)	---
Stopień studiów / poziom kwalifikacji	studia drugiego stopnia/kwalifikacje poziomu VII
Forma studiów	Studia niestacjonarne
Rok studiów / semestr	Rok I, semestr 2
Pracownia (jeśli dotyczy)	
Prowadzący pracownię	dr Karolina Kołakowska
Osoba/zespół prowadzący przedmiot	dr Karolina Kołakowska
Cel kształcenia przedmiotu	Celem wykładów jest prezentacja znaczących dla teorii sztuki zagadnień dotyczących piękna (ale i brzydoty), dzieła sztuki, relacji pomiędzy poszczególnymi gałęziami sztuki: malarstwem, rzeźbą, poezją, muzyką, fotografią, aktu twórczego, statusu artysty, a poprzez to ukształtowanie w studentach wrażliwej, twórczej, empatycznej postawy wobec ludzi i świata, wobec innych artystów i ich dzieł oraz wyposażenie studentów w intelektualne “narzędzia” (pojęcia, terminy, wzorce argumentacji) przydatne w analizie dzieł sztuki i samego zjawiska sztuki oraz ułatwiające im świadome uczestnictwo w życiu kulturalnym i artystycznym.
Program pracowni	Autorski program wykładów z teorii sztuki
Szczegółowa treść zajęć	Autorski program wykładów z teorii sztuki Czy brzydota wyczerpuje się w byciu przeciwieństwem piękna? Innymi słowy, czy historia brzydoty jest po prostu symetrycznym odwzorowaniem historii piękna. Za punkt odniesienia mając <i>Historię piękna</i> oraz <i>Historię brzydoty</i> Umberto Eco. Pojęcia piękna i brzydoty w starożytnej teorii sztuki (Sokrates, Platon, sofisci (Protagoras z Abdery, Gorgiasz z Leontinoi), Arystoteles, stoicy (Zenon z Kition, Chryzyp), Marek Aureliusz, Plotyn). Pojęcia piękna i brzydoty w średniowiecznej teorii sztuki (estetyka oparta na pojęciach rytmu i kontrastu św. Augustyna, estetyka scholastyczna Wilhelma z Owernii, Urlyka Engelberti ze Strasburga, św. Tomasza z Akwinu). Filozofia brzydoty – estetyczna refleksja na temat brzydoty Gottholda Ephraima Lessinga, <i>Laookon, czyli o granicach malarstwa i poezji</i> ; Czy Laookon cierpi jak Sofoklesowy Filoklet? Rozważania na temat uczucia wzniosłości jako zwrot w sposobie pojmowania brzydoty – Edmund Burke, Immanuel Kant; uwagi na temat brzydoty Friedricha Schlegla, Gottfrieda Wilhelma Friedricha Hegla, Karla Rozenkranza (<i>Estetyka brzydoty</i>), a na gruncie myśli polskiej Henryka Struve’go. Praktyka przemocy jako filozoficzna prowokacja w dziele życia-myśli Markiza de Sade’a, <i>Justyn, lub miłość i męskość</i> .

Sade a – czy można dążyć do brzydoty (zła) jako do brzydoty (zła)?

Herbert Read, *Sens sztuki* – fizyczna definicja piękna (jedność formalnych związków między postrzeżeniami zmysłowymi); relacja pomiędzy sztuką a pięknem; stadia działania artystycznego; sztuka jako wola tworzenia form – intuicyjny charakter sztuki; geometryzacja i deformacja w sztuce; pojęcia układu i formy; „sztuka jako emocja dbająca o dobrą formę”; forma i treść sztuki; zagadnienie linii, tonu, światłocienia, koloru (heraldyczne, harmoniczne i czyste użycie koloru); formy architektoniczne i symboliczne dzieł sztuki; sztuka organiczna i geometryczna; proces tworzenia rozpatrywany ze stanowiska artysty; Lwa Tołstoja definicja sztuki i uwagi Henri Matisse’a na temat procesu twórczego; opisowa psychologia sztuki.

Hans-Georg Gadamer, *Sztuka i naśladownictwo* – pytanie hermeneutyki o znaczenie sztuki niefiguratywnej (abstrakcyjnej); próba zastosowania tradycyjnego, wywodzącego się ze starożytności pojęcia naśladownictwa (*mimesis*) do sztuki nowoczesnej; interpretacja sztuki nowoczesnej za pomocą trzech świadectw myśli filozoficznej (cofając się w czasie, jakby ku źródłu): Immanuela Kanta, Arystotelesa i Pitagorasa; dzieło sztuki jako rękojmnia porządku; na marginesie tekstu Gadamera uwagi na temat supremacji czystego odczucia w sztukach plastycznych Kazimierza Malewicza i uwagi Pabla Picassa oraz Georges’a Braque’a na temat malarstwa kubistycznego.

Theodor W. Adorno, *Teoria estetyczna* – próba powrotu w myśleniu o estetyce do modelu przedheglaowskiego, czyli włączenie do namysłu nad pięknem ponownie estetyki przyrody; piękna natura i jej doświadczenie jako warunek niezbędny dla sztuki i dla doświadczenia estetycznego; idea przyrodohistorii (dialektyczny związek pojęć przyrody i historii); reinterpretacja Kantowskiego pojęcia wzniosłości (uzmysłowienie sobie przez człowieka własnej przyrodniczości); pojęcie doświadczenia bezpośredniego – nawiązanie do Waltera Benjamina aury (*Pejzaże Paryskie*), klimatu; ekspresja jako miejsce spotkania natury z dziełem sztuki; *mimesis* jako forma ujawniania tego, co pozostaje nieujawnione (krytyczny sens *mimesis*); doświadczenie estetyczne przyrody i dzieła sztuki jako doświadczenie obrazu, czyli trwania tego, co przemijające.

Theodor W. Adorno, *Filozofia nowej muzyki* – analogia pomiędzy muzyką atonalną a malarstwem

abstrakcyjnym; muzyka atonalna i dodekafoniczna Arnolda Schönberga; ekspresjonizm-sprawozdawczość muzyki Schönberga (nawiązanie do psychoanalizy Sigmunda Freuda), a abstrakcjonizm w malarstwie Wasyla Kandynsky'ego (*Język form i kolorów*); muzyka doświadczająca własnej śmierci, muzyka umarła (dodekafonia); Igora Strawińskiego muzyka uciekająca w przyszłość – marzenie o muzyce autentycznej, brzmiącej tak, jakby istniała od początku świata; muzyka żyjąca życiem bezlitterackim, ucieleśniająca myśl o tym, że życia już nie ma; muzyka o muzyce.

Malowanie pisaniem, czyli o pojęciu ikony (mając w pamięci rozróżnienie Theodora W. Adorna na obraz, w którym natura się przejawia i obraz, w którym natura ulega uprzedmiotowieniu) – estetyka bizantyjska i spór o cześć dla obrazów; mistyczny materializm sztuki bizantyjskiej (nawiązanie do *consonantia et claritas* Pseudo-Dionizego); doktrynalny spór o cześć dla obrazów, jego wymiar teologiczny i estetyczny (Jan z Damaszku, Nicefor, Teodor) – obraz malarski jako część boskiego bytu; głos w sprawie piękna i sztuki Greckich Ojców Kościoła (Klemens z Aleksandrii, Atanazy, Grzegorz z Nazjazu, Bazyl z Cezarei).

(Pisanie malowaniem?) Michela Foucault'a interpretacja obrazu Diego Velasquez'a *Panny Dworskie* – obraz jako przedstawienie klasycznego przedstawienia; przedstawienie ujawniające czyste przedstawienie.

Camera obscura, czyli o widzeniu rzeczy i o widzeniu obrazu rzeczy - odpowiedniość pomiędzy *camera obscura* (ciemną komnatą), ludzkim okiem i aparatem fotograficznym; historia *camera obscura* jako historia oka i historia myśli o oku, historia patrzenia na patrzenie – koncepcje oka i widzenia w starożytności (Demokryt z Abdera, Empedokles, Platon, Arystoteles, Euklides), średniowieczu (*oculis corporis, oculis mentis*; św. Augustyn, św. Bernard z Clairvaux, Mistrz Eckhart, Roger Bacon, Alhazen, Witelon), renesansie (Leonardo da Vinci, Giovanni Battista della Porta), nowożytności (dioptryka Johanna Keplera i Kartezjusza); pierwsze próby zastosowania *camera obscura* do fotografii (Thomas Wedgood, Humphrey Davy, Joseph Nicéphore Niepce).

Camera lucida, czyli o jednoczesności widzenia rzeczy i jej obrazu. *Światło obrazu. Uwagi o fotografii* Rolanda Barthesa. Część I: fenomenologiczny punkt widzenia na fotografię;

	<p>fotografia zgłębiania nie jako zagadnienie-temat, lecz jako rana; dwie postawy wobec fotografii: studium i punctum. Palinodia samego siebie, czyli o docieraniu do istoty fotografii. Część II: Barthesa próba odnalezienia zmarłej matki, odnalezienia prawdy tego jedyne go bytu, w fotografii; noemat "To-było"; fotografia jako martwy teatr śmierci; fotografia jako obraz, przez który przezi era sama rzeczywistość. Filozofia malarstwa Maurice'a Merleau-Ponty'ego. Za podstawę mając <i>Fenomenologię percepcji, Oko i umysł. Szkice o malarstwie, Widzialne-niewidzialne</i> – uwolnienie malarskiego oka od potocznego oglądu świata – akt malarski jako metamorfoza widzialnego; rola związku widzącego z tym, co widzialne (źródłowość doświadczenia widzenia); malarz jako ten, kto daje na płótnie świadectwo własnego wkraczania w sferę widzialnego; "strumień surowego sensu" bijący u źródła tego, co widzialne i malarz na płótnie rozpoznający jego rytm; doświadczenie malarskie jako doświadczenie stawania się świata widzialnym, jako doświadczenie filozoficzne (malarstwo jako "pierwsza filozofia"); widzenie jako akt o dwóch obliczach – podwojona widzialność; ciało jest widzące i jest widzialne zarazem; widzenie jako zwierciadło/lustro (doświadczenie własnego ciała jako widzącego i jako widzialnego); ciało malarza jako zwierciadło/lustro (malowanie ciałem).</p>
Metody dydaktyczne (wykład, pokaz, dyskusja, metoda sytuacyjna, ćwiczenia warsztatowe, ćwiczenia projektowe, prace/projekty zespołowe, konsultacje indywidualne, korekty zespołowe)	<p>Zajęcia prowadzone są w formie wykładu, któremu niekiedy towarzyszą prezentowane studentom ilustracje.</p>
Kryteria oceny	<p>Przy wystawianiu oceny z egzaminu prowadzący zwraca uwagę na głębię, wnikliwość i kulturę wypowiedzi studenta na wybrany przez niego z listy zagadnień egzaminacyjnych temat, na umiejętność interpretacji tekstu źródłowego (każdemu z przedłożonych zagadnień towarzyszy fragment tekstu do omówienia), zdolność do osadzenia rozważanego zagadnienia w kontekście własnej twórczości artystycznej, na dobór słów, terminów pojęć z zakresu filozofii i teorii sztuki. Nie bez znaczenia jest również frekwencja studenta na wykładach.</p>

Metody oceny (egzamin pisemny, egzamin ustny, test, esej/referat, prezentacja/portfolio, przegląd prac)	<p>Egzamin odbywa się w formie ustnej i polega albo na prezentacji wybranego uprzednio przez studenta z listy zagadnień egzaminacyjnych (porzekanej studentom odpowiednio wcześniej) tematu, albo na prezentacji wykonanej przez studenta pracy plastycznej stanowiącej ilustrację do któregoś z omawianych na wykładach dzieł z odautorskim komentarzem (w tym wypadku egzaminator ocenia nie walory formalne pracy, lecz jej treść w kontekście podejmowanej na wykładach problematyki). Z każdym studentem rozmowa egzaminacyjna jest prowadzona oddzielnie.</p>
Sposób zaliczenia (Z,ZS,E,PE)	<p>1 rok/2 semestr - ZS</p>